

Ryc. 1. Sanok m. pow. Drewniana konstrukcja nr 1.

W odległości kilku metrów od obiektu nr 1 i na głębokości 5,1—7,3 m odkryto również kwadratową drewnianą konstrukcję o wymiarach $1,2 \times 1,2$ m (Ryc. 2). Ścianki utworzone były z dwu warstw drewna ściśle przylegających do siebie i również budowane na zrub.

Ryc. 2. Sanok m. pow. Drewniana Konstrukcja nr 2.

Każda ścianka konstrukcji oparta była na poziomo ułożonej desce. Na wewnętrznych ściankach widoczny był biały nalot (być może ślady po korze brzozej).

Wypełnisko jak w obiekcie nr 1, materiał ceramiczny nowożytny.

Maria Zielińska-Durda

Sprawozdanie z wstępnych badań wykopaliskowych na „Zamczysku” w Nowotańcu pow. Sanok w roku 1969

Na terenie dawnego miasteczka, a obecnie wsi Nowotaniec pow. Sanok, po prawej stronie drogi prowadzącej do rynku, naprzeciw zabytkowego kościoła usytuowane jest wzniesienie dość regularne, owalnego kształtu, częściowo zniwelowane przez orkę. W słownictwie miejscowej ludności obiekt ten zwany jest „Zamczyskiem”.

Tradycja miejscowa podaje, że w tym miejscu stał zamek, który oparł się kilkakrotnym najazdom tatarskim, a w roku 1673 podczas oblężenia zamku w Nowotańcu jego właścicielka i obrończyni w czasie balu, na którym po raz pierwszy tańczono nowy taniec (stąd nazwa Nowotaniec) zastrzeliła z dużej odległości ważną osobistość tatarską.

Nie znany jest czas budowy zamku ani jego zniszczenia. W źródłach historycznych¹, w wizytacji biskupa Denhoffa z roku 1699 zapisano, że z jednej strony kościoła stoi zamek Aleksandra de Stano, a z drugiej zbór dysydentów. Jeżeli zamek istnieje w roku 1699 nie mógł ulec zniszczeniu w czasie najazdów tatarskich jak głosi miejscowa tradycja w roku 1624 i w drugiej połowie XVII wieku, a prawdopodobnie dopiero po roku 1711, kiedy to spłonął cały Nowotaniec i odtąd datuje się upadek miasteczka. Źródła ikonograficzne potwierdzają istnienie zamku w wieku XVIII. W zabytkowym kościele znajduje się obraz pochodzący z I połowy XVIII

wieku przedstawiający św. Mikołaja, a drugoplanowo zabudowania zamkowe.

„Zamczysko” położone jest w obrębie parcel stanowiących własność Jana Lenia z Nowotańca i Mieczysława Mindura z Sanoka. Jest to miejsce z natury obronne. Od strony wschodniej otaczały je nie istniejące już dziś stawy (widoczne ślady grobli), a dalej rzeczka zwana „Mętną” i podmokłe łąki, od strony zachodniej w odległości kilkuset metrów płynie rzeczka Pielnica. Widoczność jest doskonała we wszystkich kierunkach.

Przeprowadzone badania powierzchniowe dostarczyły dużej ilości fragmentów naczyń, kafli, cegły palcówki oraz kamieni.

W dniach od 27. X.—11. XI. 1969 r. przeprowadzono wstępne badania wykopaliskowe finansowane przez Muzeum Historyczne w Sanoku. Przy pracach ziemnych dużą pomoc wykazała młodzież szkolna, pracownicy PGRN w Nowotańcu i mieszkańcy wsi.

Wykop I o wymiarach $12 \times 3,5$ m założono na kulminacji wzniesienia, na linii N—S. Po zebraniu warstwy ornej o miąższości 20 cm ukazała się warstwa gruzu (pokruszone kamienie, cegła, ziemia zmieszana ze zwietrzałą zaprawą wapienną, bardzo nieliczne i drobne ułamki ceramiki nowożytnej). W warstwie tej natrafiono na koronę muru szerokości 1,6 m, wykonanego

z kamienia łamanego (kamieniołom znajdował się prawdopodobnie na sąsiednim wzniesieniu) wiążanego zaprawą wapienną. Mur odsłonięto do głębokości 1 m nie dochodząc do stopy fundamentu.

Wykop II o wymiarach 10×2 m wytyczono prostopadle do wykopu I na linii W—E w celu uchwycenia wewnętrznej strony narożnika odkrytego muru. Na głębokości 50 cm w warstwie gruzu natrafiono na mur szerokości 1,4 m. Stwierdzono w nim przerwę, którą spowodował prawdopodobnie wkop współczesny (materiał nowożytny na głębokości 80 cm). W części zachodniej tego wykopu uchwycono drugi narożnik muru.

W warstwie gruzu wystąpiły fragmenty naczyń cienkościennych, toczonych barwy ceglastej, niektóre pokryte glazurą barwy zielonej lub brązowej, 1 fragment talerzyka fajansowego zdobionego kobaltowym motywem roślinnym, fragmenty kafli glazurowanych, z błękitnym ornamentem kwiatowym na białym tle i kafli

bez polewy również z ornamentem kwiatowym. Na głębokości 70 cm znaleziono fragment tkaniny jedwabnej pokrytej haftem wykonanym miedzianym drucikiem.

Wykop III o wymiarach $2 \times 1,5$ m usytuowano we wschodniej części stanowiska gdzie według relacji naocznych świadków, kilkadziesiąt lat temu wykopano żelazne drzwi i inne przedmioty żelazne. Wystąpiła tu dość gruba warstwa orna, której miąższość zwiększała się zgodnie z kierunkiem nachylenia zbocza. Na głębokości 50 cm stwierdzono warstwę gruzu.

Na przebadanym terenie odkryto dużą ilość fragmentów naczyń szklanych barwy zielonkawej lub kobaltowej. Liczne występowanie szkła być może, można wytłumaczyć tym, że w roku 1643 sejm chciał podnieść znaczenie tej osady i ustanowił tu skład wina węgierskiego².

Uzyskane w trakcie badań materiały ceramiczne, głównie kafle pozwalają wstępnie datować stanowisko na XVII wiek.

Przypisy:

¹ Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. VII, Warszawa 1886, s. 290.

² Tamże..., s. 290.

Andrzej Koperski

Badania archeologiczne na terenie Medyki pow. Przemyśl przeprowadzone w roku 1969

Badania archeologiczne na terenie dawnego pałacu Pawlikowskich w Medyce prowadzono w okresie od 9. IX—24. X. 1969 r. Finansowane były przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie. Z ramienia Muzeum Ziemi Przemyskiej pracami w terenie kierował mgr Andrzej Koperski. Badania konsultowali doc. dr habil. J. T. Frazik oraz mgr Antoni Kunysz.

Celem badań było stwierdzenie czy w obrębie parku oraz w rejonie „wyspy” nie występują relikty starszej zabudowy architektonicznej, na co wskazywałyby niektóre wzmianki źródłowe. Badaniami wykopaliskowymi objęto głównie obszar „wyspy” w miejscu gdzie prawdopodobnie znajdowała się budowla zaznaczona na planie z roku 1896. Założono tu kilka wykopów oznaczonych kolejno numerami od I—VII/69. Ogólnie przebadano obszar o łącznej powierzchni 180 m².

Wykop I/69 eksplorowano działkami oznaczonymi A, B, D, E, F, G o wymiarach $5 \times 1,5$ m.

Działki C nie badano ze względu na występujący na jej powierzchni otwór studzienny. Na przestrzeni wszystkich badanych działek występowały grube warstwy nowożytnego nasypu sięgające na północy w działce A do głębokości około 1,4 m, zaś na południu w działce G do głębokości około 1,1 m. Poniżej zalegała na całej długości wykopu warstwa intensywnie czarnej ziemi o grubości około 0,5 m. W warstwie tej wystąpiły dość liczne fragmenty ceramiki prehistorycznej, najprawdopodobniej z okresu rzymskiego. Powyższa warstwa kulturowa oznacza nam równocześnie pierwotny poziom terenu, pod nią wystąpił calec w postaci żółtej gliny. Na przestrzeni wykopu I natrafiono również na relikty architektoniczne, a mianowicie: w działce A na głębokości około 1,5 m odsłonięto fragment muru ceglanego (wymiały cegieł niepalcówek $28 \times 14 \times 7$ cm), którego szerokość wynosiła około 0,9 m, zaś stopy fundamentowej 1,1 m. Mur sięgał do głębokości około 1,9 m, usytuowany był na linii wschód—zachód. W od-